

УДК: [070.48:004.738.5](477.61)

**Вплив урбанізованого середовища на учасників
масово-комунікативного процесу (на матеріалі інтернет-ЗМІ Луганська)**

Фєдотова Н.М.

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Луганськ, Україна*

У статті досліджується вплив урбанізації на специфіку функціонування масово-комунікативного процесу, відстежується залежність між емоційним забарвленням інформації та впливом міського способу життя. Доводиться закономірність між творенням, сприйняттям медіа-інформації та загальними урбанізаційними процесами, що характеризують особливості формування міського соціуму.

Ключові слова: *урбанізоване середовище, урбанізм, інтернет-ЗМІ, засоби масової інформації, процес комунікації.*

Місто як феномен може існувати тільки у взаємозв'язку його складових: соціуму, інфраструктури, архітектури, індустрії, історичних цінностей і символів. Цілісний міський простір координується діяльністю медіа, що дозволяють включити в масову комунікацію усі структурні елементи урбанізованого середовища, впливають на формування світобачення населення міста. У житті міста інформаційні відносини підкорюються загальним урбанізаційним процесам. Учасники комунікативного процесу несвідомо створюють прецедентні ситуації, в яких реалізується урбаністичність їхнього буття, оскільки, на думку Н. Нікітіної: «Місто є ретранслятором складних процесів становлення людини: місто творить людину, а людина – місто. Отже, відбувається певною мірою взаємопроникнення, взаємодоповнення, взаєморозвиток, взаєморуйнація тощо» [4, с. 304]. Наразі актуальним виступає дослідження впливу урбанізації на специфіку функціонування масово-комунікативного процесу.

Останніми роками прогресивним напрямком розвитку засобів масової інформації є освоєння простору інтернету. Поширення інтернет-ЗМІ зумовлене комплексом усіх переваг інтернету як для споживача так і для власника медіаресурсу: відсутність процедури тиражування (що потребує додаткових ресурсів); зручна автоматична доставка інформації, яку забезпечують технічні можливості інтернету; зручний пошук та систематизація матеріалів за різними категоріями (час, тематика, жанр, автор і т.п.); зручний «електронний архів» видання; можливість безкоштовно ознайомитися з матеріалами газети; наявність інтерактиву, де читач може в найкоротший час розпочати діалог, уточнити, підтвердити чи спростувати подану інформацію. Разом з тим творення інтернет-ЗМІ і надалі залишається перевагою міст, селища здебільшого поодинокі представлені в цьому просторі. Таким чином, взаємовплив міста на суспільство й суспільства на місто якнайяскравіше простежується в онлайн-газетах, оскільки вони передбачають зворотній зв'язок з читачем і дозволяють дізнатися емоції читача з приводу повідомлення медіа. Відстеження тенденцій цього процесу на сайтах луганських інтернет-ЗМІ і стало *метою* нашої статті.

Соціокультурне міське середовище, вплив урбанізації на суспільство вивчається сучасною наукою в різних аспектах: соціологічному – з позиції оцінки особливостей життя міського соціуму (М. Вебер, Л. Вірт, Г. Зіммель, К. Лінч, Р. Парк та ін.), філософському – як осягнення процесу урбанізації (М. Бахтін, Ю. Лотман, М. Вебер, Ф. Бродель, Г. Гегель, О. Шпенглер та ін.), історичному – в ракурсі збереження історичної пам'яті міста (Ф. Гізо, К. Лампрехт, Г. Маурер, О. Т'єрі та ін.), лінгвістичному – розгляд міста як тексту (М. Бютор, Т. Венедиктова, Т. Боровинська, Є. Кулик та ін.), літературознавчому – як втілення письменником урбаністичних тенденцій у літературних творах (М. Анциферов, В. Агеєва, Т. Возняк, С. Павличко, О. Філатова, В. Фоменко, О. Харлан та ін.). Соціальна комунікація перебуває на перетині всіх цих наук, тому вироблені науковцями тенденції виступили підґрунтям для нашої розвідки.

За словами Л. Вірта, місто «характеризується вторинними, а не первинними контактами», що зумовлюється просторовою розосередженістю населення й духовною віддаленістю: «Контакти в місті, навіть якщо відбуваються віч-на-віч, є безособовими, поверхневими, скороминущими й сегментарними. Скритність, байдужість, що проявляються городянами у взаєминах один з одним, можна, таким чином, розглядати як засоби, що допомагають їм відгородити себе від особистих домагань і очікувань інших» [1, с. 107]. М. Вебер пояснював, що із соціологічної точки зору більша чисельність і висока щільність населення означає відсутність особистого знайомства між жителями, яке, як правило, властиве сусідській громаді [Цит. за: 1]. Це означає, що в міському середовищі відбудеться зміна характеру зв'язків між членами соціуму.

На різниці міжособистісних стосунків жителів міста й села наголошує Г. Зіммель, розглядаючи існування людини в міському локусі. На думку вченого, «велике місто своєю вуличною штовханиною, швидким темпом і різноманіттям господарського, професійного і громадського життя створює досить складні психологічні умови, які вимагають більшої затрати свідомості. І той глибокий контраст, що існує між життям великого міста і життям маленького міста чи села, що відрізняється повільним, звичним і рівномірним духовним і розумовим ритмом» [2].

Із послабленням первинних міжособистісних контактів прагматичність міського населення стає нормою їхнього життя й призводить до збайдужіння й життя за корисливим розрахунком. Взаємини в урбаністичному середовищі носять здебільшого грошово-господарський характер, позбавлені ірраціональності й неупорядкованості.

Урбаністичний характер стосунків учасників комунікативного процесу призводить і до зміни їхньої психології, світобачення, ставлення до повідомлюваної інформації. За твердженням Л. Вірта, «зростання мобільності індивіда, що втягує його у сферу стимулюючого впливу величезної безлічі різних індивідів і підпорядковує його коливальним змінам статусу в диференційованих соціальних групах, що утворюють соціальну структуру міста, приводить індивіда до прийняття нестабільності й відсутності безпеки у світі в цілому як норми» [1, с. 111]. Цей прояв урбанізму пояснює зростання кількості негативної інформації та збільшення недовіри до світу. Описану закономірність ми можемо побачити на прикладі аналізу масово-комунікативної ситуації м. Луганська. Для цього ми обрали подію, розвиток якої в місті триває вже кілька років, висвітлюється в різних ракурсах засобами масової інформації, тому дозволить відстежити спосіб її подачі в динаміці, – будівництво в місті Льодового палацу.

Повідомлення про проект будівництва Льодового палацу було розміщене в ЗМІ ще в травні 2006 року на сайті інформ-агентства «Схід.Інфо» (<http://cxid.info>): «Подарунок усім доброзичливцям: перелік «клятвених» обіцянок луганського мера Сергія Кравченка» (16.05.2006). У тексті замітки в числі інших обіцянок мера міста зазначено будівництво Льодового палацу на 2 тис. місць. Перші повідомлення про палац носили дещо фантастичний характер, що, власне відповідає особливостям прийнят-

тя соціумом міста інформації про глобальні плани влади. Інформація про Льодовий палац лише через два роки з'явилася на сайті «Луганск.proUA.com» (<http://lugansk.proua.com>): «Інвестор так і не розпочав будівництво в Луганську Льодового палацу» (10.04.2008) і таке ж повідомлення з посиланням на «Луганск.proUA.com» з'явилося на сайті інформ-агенства «Схід.Інфо» (<http://sxid.info>): «Льодовий палац у Луганську може залишитися лише проектом» (10.04.2008). Подальший розвиток цієї теми протягом наступних двох років характеризується констатацією обіцянок різних владних осіб про будівництво палацу. Незважаючи на об'єктивно нейтральний характер текстів повідомлень, їхні заголовки мали здебільшого песимістичний характер: «У Луганську з'явиться Льодовий палац?» (23.10.2008) («Схід.Інфо» / <http://sxid.info>), «Інвестор Льодового палацу в Луганську просить відстрочку» (23.04.09) («Луганск.proUA.com» / <http://lugansk.proua.com>); «З подачі Олександра Єфремова в Луганську з'явиться Льодовий палац. – Сергій Кравченко» (08.04.2010) («Схід.Інфо» / <http://sxid.info>); «Міністр заявив про будівництво на Луганщині льодової ковзанки, але грошей поки не дає» (29.06.2010) («Схід.Інфо» / <http://sxid.info>); «Кравченко довідався від Колесникова «страшну» цифру щодо Льодового палацу в Луганську» (28.12.10) («Луганск.proUA.com» / <http://lugansk.proua.com>) тощо.

Як відомо, у повідомленнях інтернет-ЗМІ на головну сторінку виносяться лише заголовки тексту та декілька речень, що зв'язуються з основним текстом публікації гіперпосиланнями, отже, негативні заголовки задають негативний тон усьому повідомленню.

Позитивний характер заголовків і відповідно інформаційних текстів з'являється стосовно цієї теми наприкінці 2010 – початку 2011 року: «У новому році в Луганську планують розпочати будівництво Льодового палацу» («Паралель-Медіа» / <http://paralel-media.com.ua>) (23.12.2010); «Льодовий палац у Луганську планують відкрити вже 1 липня 2011 року» (28.12.2010) («Восточный вариант» / <http://v-variant.lg.ua>); «Для будівництва Льодового Палацу в Луганську виділили 1 гектар землі» (25.01.2011) (<http://v-variant.lg.ua>). Однак є й саркастичний заголовок: «У мерії «трохи перебільшили». У Луганську з'явиться не Льодовий палац, а ковзанка» (28.01.2011) («ОстроВ» / <http://www.ostro.org/lugansk/>).

Список літератури

1. Слід зауважити, що згадані повідомлення набувають позитивного звучання й через вказування конкретного часу завершення будівництва. Як слушно зауважує Г. Зіммель: «<Вирт Л. Урбанизм как образ жизни / Пер. В.Г. Николаева // Вирт Л. Избранные работы по социологии / Л. Вирт. – М.: ИНИОН РАН, 2005. – С. 93-118.
2. Зіммель Г. Великі міста і духовне життя / Г. Зіммель // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – № 29. – С. 315 – 325. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/zimmel.htm>
3. Кайс З. В. Повсякденність як код урбаністичного модусу буття / З. В. Кайс // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2008 – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Natural/VKPI/FPP/2008-3/07_Kajs.pdf.
4. Нікітіна Н. Урбаністичний спосіб життя: трагічні мотиви в сучасній новелістиці (на матеріалах малої жіночої прози кін. ХХ – поч. ХХІ століть) / Н. Нікітіна // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. – 2009. – Вип. ХХІІ. – С. 303-310.

Федотова Н.М. Воздействие урбанизированной среды на участников массово-коммуникативного процесса (на материале интернет-СМИ Луганска) // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 4. Часть 1. 44-47.

В статье исследуется влияние урбанизации на специфику функционирования массово-коммуникативного процесса, отслеживается зависимость между эмоциональной окраской информации и влиянием городского образа жизни. Доказывается закономерность между созданием, восприятием медиа-информации и общими урбанизационными процессами, которые характеризуют особенности формирования городского социума.

Ключевые слова: *урбанизованная среда, урбанизм, интернет-СМИ, средства массовой информации, процесс коммуникации.*

Fedotova N. The impact of urban environment on the participants of mass-communication process (based on online media Lugansk) // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 4. Part 1. – P. 44-47.

The article examines the impact of urbanization on the specifics of the functioning of mass communication process, tracked the relationship between emotional overtones of information and the influence of urban lifestyle. We prove a pattern between the creation, perception of media information and general urbanization processes that characterize the features of the formation of urban society.

Keywords: *urbanized environment, urbanism, online media, the media, the communication process.*

Поступила до редакції 21.09.2012 р.